

Liite 1: Finanssipolitiikan valvonnan ja tarkastuksen suunnitelma 2024–2027

Finanssipolitiikan valvonta

Finanssipolitiikan valvonnan perimmäisenä tavoitteena on varmistaa, että finanssipolitiikka edistää julkisen talouden kestävyyttä ja että sen valmistelu tarjoaa päätöksentekoon hyvät edellytykset. Valvonnalla varmennetaan finanssipolitiikan tavoitteiden asettamista sekä arvioidaan sääntöjen noudattamista ja tavoitteiden saavuttamista. Valvonnalla varmennetaan myös finanssipolitiikan pohjana käytettävien ennusteiden luotettavuutta. Yhtenä tavoitteena on edistää sääntöjen läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä. Finanssipolitiikan riippumattomasta valvontatehtävästä säädetään finanssipoliittisessa laissa (869/2012), valtioneuvoston asetuksessa julkisen talouden suunnitelmasta (120/2014) sekä Euroopan unionin vakaussopimuksessa ja sen korjausmekanismin yhteisissä periaatteissa (KOM (2012) 342), EU:n budjetitikehysdirektiivissä (2011/85/EU) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) No 473/2013.

Valvontatyö kohdennetaan ensisijaisesti säädöspohjaisiin tehtäviin. Valvonta tekee julkisia arvioita ja kannanottoja finanssipolitiikan tavoitteiden saavuttamisesta, sääntöjen noudattamisesta, toimenpiteiden vaikutuksista sekä valtiovarainministeriön ennusteiden luotettavuudesta. Finanssipolitiikan valvonnan päähavainnot raportoidaan kahdesti vuodessa, keväällä/alkukesästä ja loppuvuodesta. Loppuvuonna julkaistava raportti annetaan kertomuksena eduskunnalle käsiteltäväksi.

Säännöllisten raporttien lisäksi finanssipolitiikan valvonta valmistelee vakiintuneen käytännön mukaisesti lausunnot eduskunnalle julkisen talouden suunnitelman sekä tulevan vuoden talousarvioesityksen käsittelyn yhteyteen. Lisäksi finanssipolitiikan valvonta osallistuu finanssipoliittiseen asiantuntijakeskusteluun esimerkiksi seminaarien järjestämisen sekä blogi- ja tutkimusjulkaisujen kautta. Toiminnassa hyödynnetään asiantuntijaverkostoja. Keskeisiä sidosryhmiä ovat esimerkiksi Talouspolitiikan arviointineuvosto, valtiovarainministeriö, Suomen Pankki ja Tilastokeskus, jotka ovat myös mukana VTV:n vuosittain järjestämässä julkisen talouden asiantuntijaryhmän tapaamisessa.

Vuonna 2024 finanssipolitiikan valvonta käynnistää selvitystyön, jossa analysoidaan vuosina 2020–2022 koronapandemian takia talouden tukemiseksi tehtyjä finanssipolitiikan toimia niiden kohdentumisen, ajoituksen ja mitoituksen sopivuuden näkökulmasta.

Suunnittelukaudella 2024–2027 säännöllisen valvonnan toteutukseen vaikuttaa merkittävästi uudistumassa oleva EU:n finanssipoliittinen sääntökehikko ja sen myötä kansalliseen finanssipoliittiseen lainsäädäntöön tehtävät muutokset. Uudistus vaikuttaa sekä siihen, millaisen säännösten noudattamista tullaan valvomaan, että valvonnan tehtäväkenttään. On mahdollista, että riippumattomien valvojien lakisääteiset tehtävät tulevat lisääntymään. Uudistusta koskeva lainsäädäntötyö on vielä kesken. Tilanne tuo epävarmuutta tehtävien suunnitteluun, koska nykysäännöstöä koskevan poikkeuslausekkeen voimassa olo lakkaa vuoden 2024 alussa. Lauseke on sallinut jäsenmaille poikkeamat EU:n säännösten mukaisten finanssipoliittisten tavoitteiden saavuttamisesta. Finanssipolitiikan valvonta varautuu sääntöjen noudattamisen valvontaan uuden sääntökehikon mukaisesti ja sopeuttaa EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen noudattamisen arvioinnin vallitsevaan tilanteeseen.

Finanssipolitiikan valvonta jatkaa toiminnan sisällöllistä kehittämistä ja analyysimenetelmien vahvistamista. Keskeinen pitkäkestoinen kehittämishanke on julkisen talouden kokonaisvaltaisen analyysikehikon rakentaminen, joka alkoi vuonna 2023. Kehikko palvelee muun muassa finanssipoliittisten sääntöjen noudattamisen valvontaa, korjaavien toimien riittävyyden arviointia sekä talousennusteiden luotettavuuden arviointia. Tavoitteena on saada analyysikehikko kokonaisuudessaan käyttöön vuonna 2025 säännöllisen arvioinnin tehtävissä. Kehittämistyötä tehdään vuorovaikutuksessa kotimaisten asiantuntijatahojen kanssa.

Finanssipolitiikan valvonta jatkaa kehittämänsä suhdannetilän vaihtoehtoisen kuvaustavan eli suhdannetilän lämpökartan ja siitä johdetun yhdistelmäindikaattorin julkaisemista säännöllisesti ja hyödyntämistä (ml. ennuste) säännöllisessä raportoinnissa. Kehittämistä jatketaan suunnittelukaudella 2024–2027, ja vastaavaa asetelmaa kehitetään myös muiden EU-maiden suhdannetilän analysointiin.

Finanssipolitiikan valvonnan henkilöstön osaamista valvontaan kuuluvissa arviointitehtävissä sekä tehtävien kannalta olennaista välineosaamista laajennetaan ja syvennetään VTV:n sisäisin koulutuksin.

Finanssipolitiikan valvonta tekee asiantuntijayhteistyötä aktiivisesti myös kansainvälisissä riippumattomien finanssipolitiikan valvojien (IFI:t) verkostoissa. Aktiivisia yhteistyöverkostoja ovat tällä hetkellä EU:n finanssipolitiikan valvojien EU

IFI -verkosto, EU-komission vetämä EUNIFI-verkosto, OECD:n vetämä Working Party of PBO and IFIs sekä Baltian ja Pohjoismaiden yhteinen IFI-verkosto. Kansainvälistä yhteistyötä tapahtuu jonkin verran myös Euroopan keskuspankkijärjestelmän sekä European Fiscal Boardin aloitteesta.

Finanssipolitiikan tarkastus

Finanssipolitiikan tarkastus on osa Valtiontalouden tarkastusvirastolle lainsäädännössä annettua ulkoisen tarkastuksen tehtävää, jossa sovelletaan kansainvälisiä ISSAI-tarkastusstandardeja. Finanssipolitiikan tarkastukset kohdistuvat tyypillisesti finanssipolitiikan tietoperustaan ja ohjausvälineisiin. Tarkastusten teemat ovat lähtökohtaisesti kertaluonteisia, kun taas finanssipolitiikan valvonnassa toteutetaan jatkuvaa seuranta ja raportointia paljolti vakiintuneista arvioinnin alueista. Finanssipolitiikan tarkastus tukee finanssipolitiikan valvontaa siten, että tarkastushavaintojen perusteella voi nousta esiin sellaisia aiheita, joita myöhemmin seurataan osana valvontatyötä. Toisaalta tarkastuksilla voidaan täydentää valvontatehtävää. Tarkastusvirasto johtaa EU:n ulkoisten tarkastajien yhteyskomitean (EU CC) alaisen Fiscal Policy Audit -verkoston toimintaa ja osallistuu verkoston työhön muutenkin aktiivisesti.

Vuonna 2024 jatkuu kolme aiemmin käynnistettyä finanssipolitiikan tarkastusta. Tarkastukset kohdistuvat kuntien arviointimenettelyn toimivuuteen, julkisen velan ennustemenetelmiin sekä ilmasto- ja energiapolitiikan tietoperustaan. Niistä kaksi ensimmäistä valmistuvat ja julkaistaan vuoden 2024 aikana. Tavoitteena suunnittelukaudella 2024–2027 on julkaista vuosittain 1–2 finanssipolitiikan tarkastusta. Seurannassa keskitytään muun muassa seuraamaan hyvinvointialueiden talouden ohjauksen onnistumista. Vuoden 2024 aikana tehdään jälkiseuranta kahdesta finanssipolitiikan tarkastuksesta: Valtiontalouden kehysjärjestelmän toimivuus (8/2021) sekä Julkisen talouden tilastojen luotettavuus (12/2022).

Uutena tarkastusaiheena vuonna 2024 käynnistetään päätösperäisen finanssipolitiikan mitoituksen arviointia ja siitä raportointia koskeva finanssipolitiikan tarkastus.

Helsingissä 21.12.2023

Matti Okko
johtaja